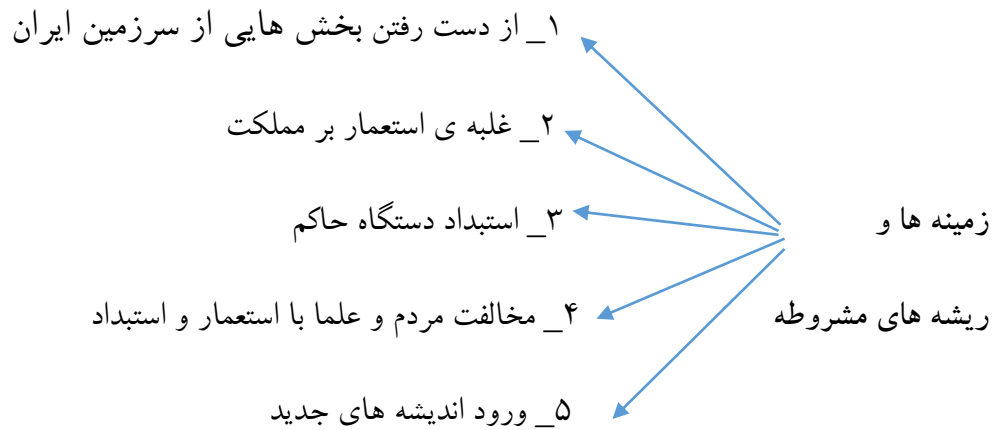

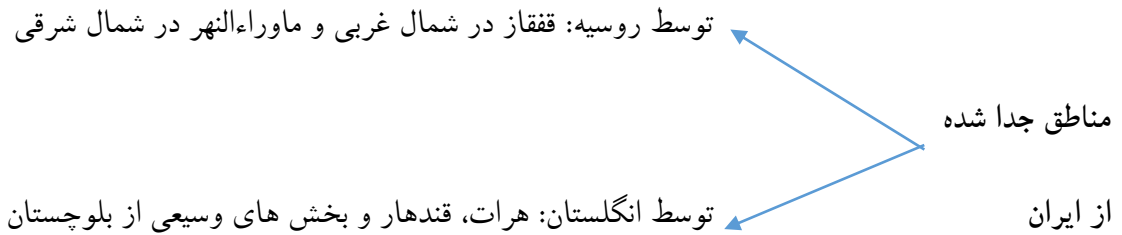
نکات و سوالات مهم درس ۵

تهیه و تنظیم: حسن نظری

زمینه های نهضت مشروطه را نام ببرید.

چه مناطقی توسط روسیه و انگلستان از ایران جدا شدند؟

چه زمینه هایی باعث تسلط بیگانگان بر ایران شد؟ نتیجه تسلط چه بود؟

ضعف حکومت قاجار و فساد مالی درباریان زمینه تسلط بیگانگان در ایران را فراهم کرد.

نتیجه این تسلط دادن امتیازهای متعدد به بیگانگان بود.

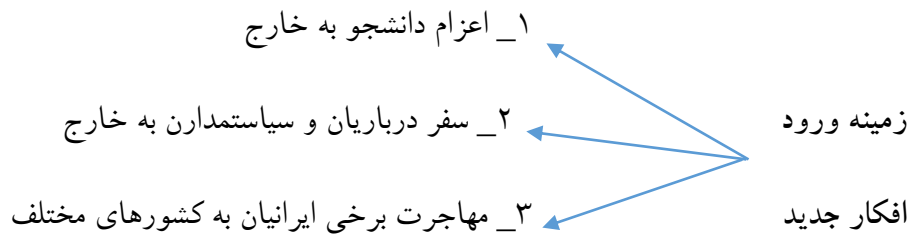
منظور از استبداد دستگاه حاکم در ایران چیست؟

استبداد یعنی این که قدرت به صورت مطلق در دست یک نفر باشد. این شخص حاکم مالک جان و ناموس و اموال دیگران می باشد. شاه و به تبع او شاهزادگان هر کاری که دلشان خواست انجام دهند و به هیچ کس پاسخگو نیستند.

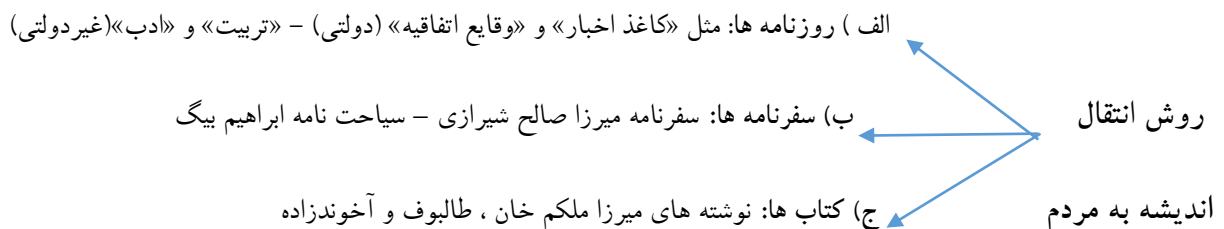
دلایل مخالفت مردم با استعمار و استبداد چه بود؟

آموزه های اصیل دین اسلام و مذهب شیعه بر این اصل استوار بود که مردم نباید در برابر ظلم و بی عدالتی سکوت کنند. بنابراین طبق اصل امر به معروف و نهی از منکر، مردم و در رأس آن ها علما، به مخالفت با استعمار و استبداد بر می خاستند. این تفکر در جریان نهضت تنباکو به ثمر نشست و خط بطلانی بر استبداد مطلقه شاه کشیده شد.

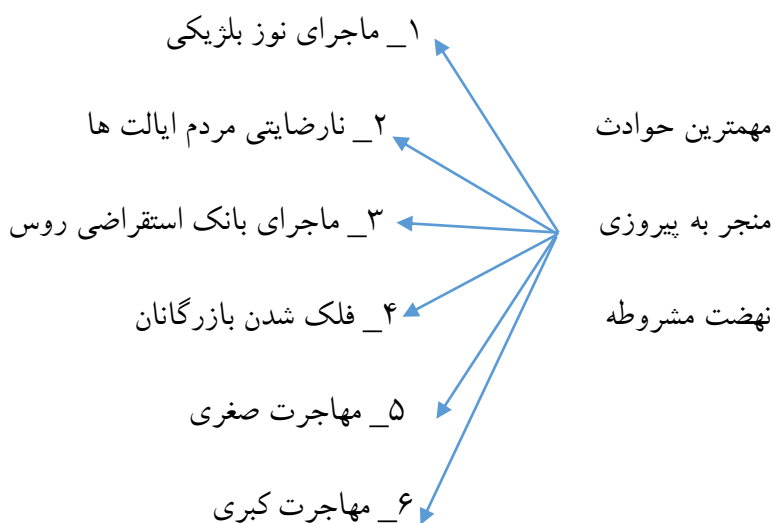
اندیشه های جدید از چه راه هایی به ایران وارد شد؟

افکار روشنفکران از چه روش هایی به مردم انتقال می یافت؟

مهم ترین حوادثی که منجر به پیروزی نهضت مشروطه شد را نام ببرید.

ماجرای نوز بلژیکی چه بود؟

آقای نوز یکی از افرادی بود که در زمان قاجار در قسمت گمرک به کار مشغول بود. او اهل کشور بلژیک بود و هر سال در ایام سال نو میلادی جشنی برگزار می کردند و لباس ها و ماسک های مختلفی می پوشیدند. در یکی از این جشن ها، نوز بلژیکی در لباس روحانیت و قلیان به دست حضور می یابد و باعث خنده مردم می شود. عکس این واقعه در شهر پخش شده و باعث نارضایتی علما مردم می شود.

نخستین جرقه نهضت مشروطه چه بود؟

الف) فلک شدن بازرگانان ب) مهاجرت صغری ج) ماجرای نوز بلژیکی* د) ماجرای بانک روسی

ماجرای بانک استقراضی روس را بیان کنید.

روسها در محلی که یک قبرستان قدیمی بود قصد داشتند بانکی تأسیس کنند. این کار با مخالفت علما و مردم مواجه شد ولی روس ها اعتنایی نکردند. این خبر به گوش علمای نجف رسید و با پی گیری آن ها، شورش بزرگی در تهران برپا شد و با کمک روحانیون و مردم، ساختمان مذکور با خاک یکسان شد. این ماجرا اتحاد روحانیت و ملت را پر رنگ تر و نارضایتی از حکومت را بیشتر کرد.

مهاجرت صغری با چه هدفی صورت گرفت؟

سفر مردم، بازاریان و علما به شهر ری و حرم عبدالعظیم به مهاجرت صغری مشهور است. در آن زمان پناه بردن به مکان های مذهبی نوعی اعتراض به حکومت محسوب می شد و این مهاجرت در واقع نوعی اعتراض به شاه و دربار بود.

مهمترین خواسته های مهاجران در مهاجرت صغری چه بود؟

خواسته های مهاجران صغری

۱_ ایجاد عدالت خانه و رسیدگی به شکایات مردم

۲_ عمل به قانون اسلامی

در مهاجرت کبری علما و مردم به کدام شهر مهاجرت کردند؟

الف) مشهد ب) شهر ری ج) قم * د) اصفهان

چرا تعدادی از مردم به سفارت انگلستان پناهنده شدند؟

به دلیل سختگیری حکومت و تعقیب مشروطه خواهان، مردم به مکان های مختلف پناه می بردند. از قدیم منزل علما و زیارتگاه ها مکانی بود که مردم در آن جا از تعقیب حکومت در امان بودند. در جریان نهضت مشروطه، انگلیسی ها که از عواقب کار آگاه بودند و می دانستند که دیر یا زود این نهضت پیروز می شود، درهای سفارت خود را به روی مشروطه خواهان گشودند و مردم با رفتن به آن جا از آزار حکومت در امان بودند.

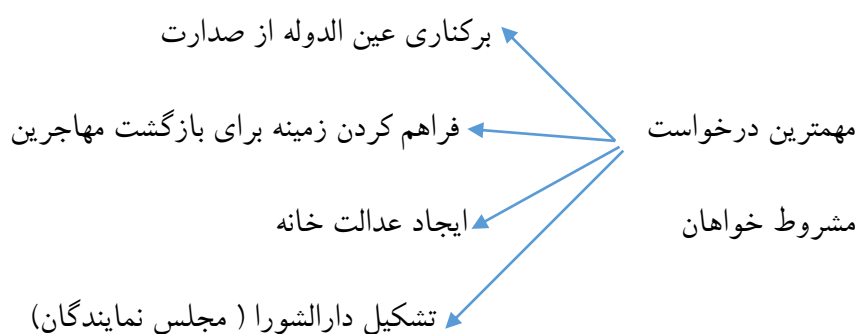
کدام شاه قاجار نخستین بار فرمان تشکیل مجلس شورای ملی را صادر کرد؟

الف) ناصرالدین شاه ب) مظفردالدین شاه * ج) محمدعلی شاه د) احمد شاه

خصوصیات مظفردالدین شاه چه کمکی به پیروزی نهضت مشروطه کرد؟

مظفرالدین شاه پنجمین پادشاه سلسله قاجار بود. پدر او یعنی ناصرالدین شاه مدت طولانی پادشاه بود و وقتی که کشته شد، مظفرالدین شاه پیر و بیمار به سلطنت رسید. او از یک طرف شخصی مهربان و دل رحم و از سویی دیگر فردی سست عنصر و ناتوان بود و توانایی اداره کشور را نداشت. بنابراین مردم در این زمان جرات و جسارت بیشتری برای اعتراض پیدا کردند.

مهمترین خواسته مشروطه خواهان چه بود؟

دو روحانی مهم و تأثیرگذار در جریان پیروزی نهضت چه کسانی بودند؟

الف) میرزای شیرازی - میرزا حسن آشتیانی

ب) علی اکبر فال اسیری - سیدجمال الدین اسدآبادی

ج) آیت الله کاشانی - سید حسن مدرس

د) سیدعبدالله بهبهانی - سید محمد طباطبایی *

برخورد محمدعلی شاه با مشروطه چگونه بود؟

محمدعلی شاه فرزند مظفرالدین شاه بود که پس از وی به سلطنت رسید. او شخصی خودکامه و مستبد بود و نرمخویی پدرش را نداشت. محمدعلی شاه مشروطه و مجلس را قبول نداشت و در مراسم تاجگذاری همه اشراف و سفرا را دعوت کرد ولی نمایندگان مجلس را دعوت نکرد. کشمکش مجلس و شاه در زمان او به اوج رسید.

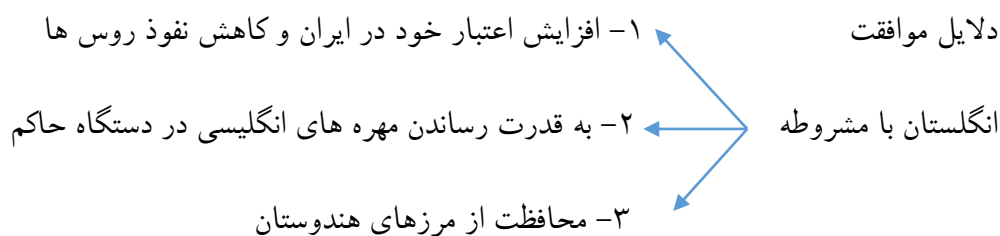
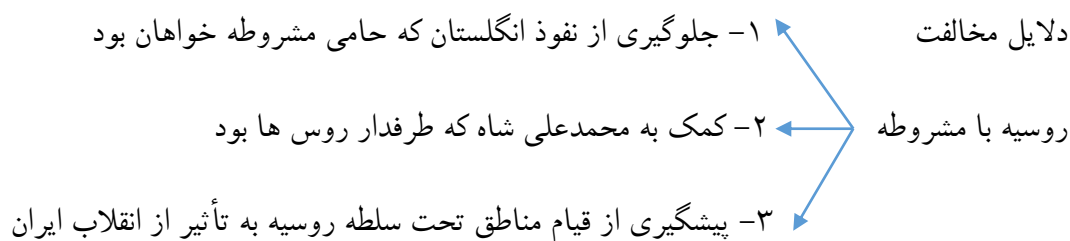
منظور از متمم قانون اساسی چیست؟ چرا محمدعلی شاه آن را امضا نکرد؟

قانون اساسی که در زمان مظفرالدین شاه امضا شد، دارای ضعف های زیادی بود. چون که با عجله تدوین شده بود. در این قانون از حقوق دولت به ملت و برعکس سخن گفته نشده بود؛ بنابراین لازم بود متمم و تکمله ای بر آن نوشته شود. شش تن از نمایندگان مسوول نوشتن متمم قانون اساسی شدند و زمانی که آن را به محمدعلی شاه دادند تا امضا کند، از این کار خودداری نمود. چون که از اساس مخالف مشروطه بود.

دلایل اختلاف بین شیخ فضل الله نوری و مشروطه خواهان چه بود؟

یکی از بندهای متمم قانون اساسی که به کوشش شیخ فضل الله نوری تصویب شد این بود که در هر دوره از مجلس، پنج نفر از مجتهدان و علمای طراز اول بر قوانین مجلس نظارت داشته باشند تا مخالف اسلام نباشد. اما در عمل چنین اتفاقی نیافتاد و اختلاف مشروطه خواهان از این زمان آغاز شد. شیخ فضل الله معتقد بود که غربی ها در مشروطه نفوذ کرده و آن را منحرف کرده اند؛ لذا مشروطه باید مشروعه باشد.

دلایل مخالفت و موافقت روسیه و انگلستان با مشروطه چه بود؟

قرار داد ۱۹۰۷ بین کدام کشورها امضا شد؟ دلایل و نتایج آن را تبیین کنید.

این قرارداد در سال ۱۹۰۷ بین روسیه و انگلستان امضا شد. این دو کشور که دشمن و رقیب دیرینه بودند، در آن موقع یک دشمن مشترک و قدرتمند به نام آلمان داشتند. طبق اصلی که می گوید: «دشمن دشمن من، دوست من است» این دو کشور موقتاً باهم متحد شده و ایران را طی قرارداد ۱۹۰۷ بین خود تقسیم کردند. شمال ایران تحت نفوذ روس، جنوب تحت نفوذ انگلستان و مرکز ایران منطقه ی بی طرف اعلام شد.

استبداد صغیر چه بود و چگونه بروز یافت؟

محمدعلی شاه از ابتدا مخالف مجلس و مشروطه بود. از طرفی مجلس با قرارداد ۱۹۰۷ مخالفت کرده بود و بنابراین کشورهای روس و انگلستان نیز به دشمنی با مشروطه خواهان برخاستند. در جریان واقعه ای که به قصد ترور محمدعلی شاه انجام گرفت، شاه مشروطه خواهان را مسبب این حادثه دانست و لذا به دستور سفیر روسیه به مجلس حمله کرد و آن را به با خاک یکسان کرد. بسیاری از مشروطه خواهان دستگیر، شکنجه و اعدام شدند. در این دوره ای که یک سال به طول انجامید دوباره استبداد حاکم شد که به استبداد صغیر مشهور شد.

واکنش مردم به استبداد صغیر چگونه بود؟

پس از این واقعه، مردم و علما در کشور به مقاومت برخاستند. مقاومت اصلی از تبریز آغاز شد و دو تن از مجاهدان غیور آن شهر به نام های ستارخان و باقرخان با نیروهای سلطنتی مبارزه کردند و حدود نه ماه در محاصره سخت قرار گرفتند. با مقاومت مردم تبریز، دیگر شهرهای ایران نیز قوت قلب پیدا کردند و وارد مبارزه با حکومت شدند. نیروهای مبارز از هر طرف به سمت تهران حرکت کردند. محمدعلی شاه که توان رویارویی با اینان را نداشت به سفارت روس پناهنده شد. با فتح تهران توسط مشروطه خواهان، استبداد صغیر به پایان رسید.

دو ویژگی بارز دوره دوم مشروطه را نام ببرید.

- ویژگی بارز دوره دوم مشروطه
- ۱- اختلاف شدید بین طرفداران مشروطه
 - ۲- مداخله آشکار روس و انگلیس در سرنوشت ایران

اختلافات داخلی در نهضت مشروطه چگونه شدت گرفت؟

در درس پیش خواندیم که اولین جرقه اختلاف بین مشروطه خواهان، بین شیخ فضل الله نوری و دیگر اعضا بود. شیخ فضل الله می گفت مشروطه باید مشروعه باشد و اکثریت اعضا مخالف این نظریه بودند. پس از فتح تهران توسط حامیان مشروطه، مجلسی مرکب از اعیان و اشراف و زمین داران و نمایندگان دوره قبل تشکیل شد. اکثر اعضای این مجلس همان هایی بودند که دستشان به خون مشروطه خواهان آلوده بود. بنابراین افرادی نظیر ستارخان و باقرخان با این اقدام به مخالفت برخاستند. چون می دیدند ثمره تلاششان بیهوده بوده است. از این زمان به بعد اختلافات بین آن ها شدت گرفت.

شیخ فضل الله نوری چگونه محاکمه و اعدام شد؟

شیخ فضل الله در دوره دوم مشروطه نیز بر این نکته تاکید می کرد که مشروطه باید مطابق قوانین اسلامی باشد. نمایندگان دوره دوم که به دنبال گرفتن انتقام و اعدام مخالفان بودند، مخالفان واقعی را رها کرده و شیخ فضل الله را محاکمه و اعدام کردند. کشورهای بیگانه از شیخ خواستند که به سفارت آن ها پناه ببرد اما وی این ننگ را قبول نکرد. سرانجام در یک محاکمه ساختگی، شیخ به اتهامات واهی و دور از واقع محاکمه و بلافاصله اعدام شد.

دوره دوم مجلس شامل چه احزابی بود؟

ترکیب مجلس
دوم مشروطه

۱- اعتدالیون: تأکید بر مذهب به عنوان سدی در برابر بی عدالتی. مانند طباطبایی و بهبهانی
۲- دموکرات ها: تأکید بر جدایی دین از سیاست. مانند تقی زاده

روسیه و انگلستان چگونه ایران را به اشغال درآوردند؟

در دوره دوم مجلس مقرر شد که ایران کارشناسانی غیر از اتباع انگلیسی و روسی را استخدام کند. مشهورترین چهره در میان این ها، مورگان شوستر آمریکایی بود که برای اصلاح امور مالی استخدام شد و اصلاحات قابل توجهی انجام داد. روس ها و انگلیسی ها این اقدام را مخالف منافع خود دیدند و به مجلس اخطار دادند که هرچه سریعتر این کارشناسان را اخراج کند. مجلس این اخطار را رد کرد و به همین خاطر روس ها از شمال و انگلیسها از جنوب وارد ایران شدند و مناطقی که طی قرارداد ۱۹۰۷ به عنوان مناطق تحت نفوذ مشخص شده بود، به اشغال خود درآوردند.